

СТАНОВИЩЕ

от доц. д-р Гергана Падарева-Илиева,

преподавател в

Катедрата по български език към ЮЗУ „Неофит Рилски“,

член на Научното жури за придобиване на образователната и научна степен „Доктор“ по научната специалност *Български език*, област на висше образование 2. Хуманитарни науки, професионално направление 2.1. Филология, утвърдено със Заповед (№ 1304/13.06.2025 г.) на Ректора на Югозападния университет „Неофит Рилски“ – Благоевград.

Дисертационен труд на тема: СИНТАКТИЧНИ РАЗГОВОРНИ
ОСОБЕНОСТИ В ТЕТРАЛОГИЯТА НА ДИМИТЪР ТАЛЕВ

Докторант: Мирела Дурчова

Научен ръководител: доц. д-р Радослав Цонев

I. Мирела Дурчова е завършила бакалавърска и магистърска степен във Филологическия факултет на ЮЗУ „Неофит Рилски“. Следва редовна докторантура към Катедрата по български език в Югозападния университет. От 2019 г. М. Дурчова работи като учител по български език и литература в родния си град Банско. По време на своето обучение като докторант има четири участия в научни форуми, едно от които в чужбина (в съавторство с научния ръководител), две международни конференции в страната (една от които в съавторство с научния си ръководител) и едно участие на Националните филологически четения за студенти и докторанти в ЮЗУ „Неофит Рилски“, на който форум получава втора награда в секция *Езикознание*. Тя има пет научни публикации, две от които в съавторство с научния си ръководител, а една от тях е в сборник от научна конференция в

чужбина, който по традиция се индексира в WoS. Останалите статии са в научни издания, включени в референтния списък на НАЦИД и във вторични източници. С това докторант Мирела Дурчова изпълнява и дори надвишава Минималните национални изисквания.

II. Представеният дисертационен труд е с общ обем от 165 стандартни страници, съдържа увод, три глави, заключение, приложение и библиография. В увода докторантката представя обекта, целите, задачите на своя труд, като си поставя амбициозната задача той да бъде „... първото обобщено изследване на разговорните синтактични особености в едни от най-обичаните български произведения ...“, а именно романите от четирилогията на Д. Талев. Безспорно авторката се залавя с огромен по обем материал за изследване. Тя заявява, че употребата на разговорни съюзи „...ще потвърдят или отхвърлят предположението, че Талев си служи с език, близък до разговорната (и дори диалектната) реч ...“ (с. 5). Ясно са посочени предметът и целите – да се опишат разговорните синтактични конструкции (повторителни, елиптични и др.), особеностите на словореда, конкретни разговорни съчинителни съюзи и подчинителни връзки. Освен това авторката си поставя и седем „допълнителни задачи“, сред които описание на комуникативните принципи в рамките на словоредните изменения, честотата на употреба на разговорните съчинителни съюзи, за произхода на разговорните конектори и др. Приложени са няколко, правилно подбрани, метода на работа. Все още в рамките на увода, но в отделни точки в обем от четири страници е изяснено теоретично, позовавайки се на подходящи научни източници, какви са особеностите на българската разговорна реч и разговорния синтаксис, както и значението на някои основни понятия, с които предстои да се бори в текста. По отношение на основните синтактични конструкции, които докторантката търси и описва в четирилогията, Дурчова посочва, че следва модела, зададен от Цонев (2022)

и подробно представен за целите на изследването в останалите страници от увода.

В първа глава Дурчова излага характерните разговорни синтактични конструкции за четирите книги на Талев, като ги разделя на два вида – повторителни и елиптични. За всяка от конструкциите се посочват по няколко примера със страници от конкретното произведение, където са открити, и със съвсем кратко обяснение за граматическата им или стилистична функция, съпътстващо повечето от конструкциите.

По същия начин във втора глава Мирела Дурчова представя словоредни конструкции в изследваните произведения, като преди това накратко пояснява, че в разговорната реч комуникативният принцип определя промяната на обективния словоред. Посочените примери дават основание на авторката да заключи, че „изследваните художествени произведения имат аналогични особености по отношение на словореда с тези на синтаксиса на разговорната реч“ (с. 69) и като основна причина за това обосновано посочва стремежа към експресивност и непринуденост, който преодолява словоредната нормативност на книжовния език (пак там).

Разговорните съюзи в изследваните произведения са разгледани в трета глава, като преди това подробно са подложени на анализ по отношение на значението им в езика, произхода им и мястото им в отделните групи съчинителни съюзи, което дава основание да заявим, че докторантката има добра библиографска осведоменост по въпроса и умело борави с терминологичния апарат. Освен това в рамките на анализа се стига и до типологизиране на съюзите въз основа на появата им в четирите книги по отношение на функцията им, което показва и способност за работа с емпиричния материал и неговата класификация по определени признаци. Докторантката съумява да работи систематизирано, методично и без да се отклонява от поставените цели и зададените модели. Така се стига до

разработването на едно приносно изследване не само в полето на разговорния синтаксис, но и на стилистиката и прагматиката.

III. Критични бележки и препоръки

М. Дурчова изпълнява съвестно и методично поставените задачи, така че тук по-скоро ще посоча препоръки за детайлизиране при евентуално бъдещо отпечатване – допълване на анализа с оглед на стилистичната функция на повторенията, в които „...един от синтактичните елементи в репликата се заменя с подобен...” (1.2.6., с. 26); поясняване на причините за явлението `елидиран (изпуснат) подлог` – лично местоимение (2. 2.1., с. 45), доколкото то е характерно въобще за българския език във всичките му речеви реализации, както Дурчова обяснява успешно за повтореното допълнение в същата глава; прецизиране с оглед на факта, че се борави с писмена (не с устна) реч при представянето на повторения на потвърждението `с променена интонация` (1.2.3., с. 24).

Ще отбележа обаче, че що се отнася до приносната част на това изследване, посоченото в последната точка в никакъв случай не я омаловажава.

Поставените задачи в този дисертационен труд са изпълнени успешно, направените въз основа на емпиричния материал изводи са точни, логично следват анализа и потвърждават предположението на авторката за наличие на разговорност по отношение на синтаксиса в изказа на Талев. Установеното от М. Дурчова поставя и един много важен въпрос, който ме вълнува отдавна, а именно за ръководната роля на принципа за речево-езикова икономия и стремежа към експресивност в речта, които водят до отклонения от нормативните форми, и евентуално за конкуренцията помежду им.

Посочените приноси отговарят на постигнатото от дисертантката. Авторефератът представя в синтезиран вид съдържанието на дисертацията.

Предвид посоченото в това становище и представените от докторант Дурчова дисертационен труд, автореферат и публикации, гласувам уверено *ЗА* присъждането на научната и образователна степен „Доктор“ на Мирела Дурчова.

22.08. 2025 г.

Доц. д-р Гергана Падарева-Илиева

OPINION

from Assoc. Prof. Gergana Padareva-Ilieva, PhD, South-West University

“Neofit Rilski”

for obtaining the educational and scientific degree "Doctor" (PhD) in

professional field 2.1. Philology

with a dissertation on the topic: “SYNTACTIC COLLOQUIAL FEATURES IN

DIMITAR TALEV’S TETRALOGY”,

presented by doctoral student Mirela Durchova

Supervisors: Assoc. Prof. Radoslav Tsonev, PhD

I. Mirela Durchova has a BA and MA degree from the Faculty of Philology of the South-West University "Neofit Rilski". She is pursuing a full-time doctoral degree at the Department of Bulgarian Language at the South-West University. Since 2019, M. Durchova has been working as a teacher of Bulgarian language and literature in her hometown of Bansko. During her studies as a doctoral student, she participated in four scientific forums, one of which was abroad (co-authored with her supervisor), two international conferences in Bulgaria (one of which was co-authored with her supervisor) and one participation in the National Philological Readings for students and doctoral students at South-West University "Neofit Rilski", where she was awarded with second prize in the Linguistics section. She has authored 5 scientific publications, two of which are co-authored with her supervisor, and one of them is in the Proceedings of a scientific conference abroad, which is traditionally indexed in WoS. The remaining articles are part of scientific books and journals, included in the reference list of NACID and in secondary sources. With this, doctoral student Mirela Durchova meets and even exceeds the Minimum National Requirements.

II. The presented dissertation has a total volume of 165 standard pages, contains an introduction, three chapters, conclusion, appendix and bibliography. In the introduction, the doctoral student presents the object, goals, and objectives of her work, setting herself the ambitious task of making it "... the first generalized study of colloquial syntactic features in some of the most beloved Bulgarian works...", namely the novels from D. Talev's tetralogy. The author undoubtedly undertakes a huge amount of material for research. She states that the use of colloquial conjunctions "...will confirm or reject the assumption that Talev uses language close to colloquial (and even dialectal) speech..." (p. 5). The subject matter, goals and objectives are clearly stated. Several, correctly selected, working methods have been applied. Still within the framework of the introduction, but in separate points in a volume of four pages, it is theoretically clarified, referring to appropriate scientific sources, what are the specificities of Bulgarian colloquial speech and colloquial syntax, as well as the meaning of some basic concepts that are to be dealt with in the text.

In the first chapter, Durchova presents the specific colloquial syntactic constructions for Talev's four books, dividing them into two types – repetitive and elliptical. For each of the constructions, several examples are given with pages from the novel where they are found, and with a very brief explanation of their grammatical or stylistic function accompanying most of the constructions.

Similarly, in the second chapter, Mirela Durchova presents word order constructions in the studied works, briefly explaining that in colloquial speech the communicative principle determines the change in objective word order. The examples cited give the author reason to conclude that "the studied novels have similar features in terms of word order to those of the syntax of colloquial speech" (p. 69) and as the main reason for this, she justifiably points to the striving for expressiveness and ease, which overcomes the word order normativity of the literary language.

The colloquial conjunctions in the studied works are examined in the third chapter. The detailed analysis in terms of their meaning in the language, their origin and their place in the individual groups of compositional conjunctions, gives reason to state that the doctoral student has good bibliographic awareness on the subject and skillfully handles the terminological apparatus. In addition, within the framework of the analysis, a typology of conjunctions is made based on their appearance in the four books in terms of their function, which also shows the ability to work with empirical material and its classification according to certain characteristics. The doctoral student manages to work systematically, methodically, and without deviating from the set goals and models. This leads to the development of a contributing study not only in the field of conversational syntax, but also in stylistics and pragmatics.

III. Critical notes and recommendations

M. Durchova conscientiously and methodically fulfills the tasks set, so here I will rather point out recommendations for a possible future printing for detailing – analysis with a view to the stylistic function of repetitions, in which “...one of the syntactic elements in the line is replaced by a similar one...” (1.2.6., p. 26); clarification of the reasons for the phenomenon of ‘elided (omitted) subject’ – personal pronoun (2.2.1., p. 45), insofar as it is characteristic of Bulgarian language in all speech realizations, as Durchova successfully explains for the repeated object in the same chapter; refinement in view of the fact that doctoral student works with written, not oral, speech – repetitions of the confirmation ‘with changed intonation’ (1.2.3., p. 24).

I would note, however, that as far as the contribution of this study is concerned, the last point in no way belittles it.

The tasks set in this dissertation have been successfully completed, the conclusions drawn based on the empirical material are accurate, logically follow the analysis and confirm the author's assumption of the presence of colloquialism in terms of syntax in Talev's novels.

The indicated contributions correspond to the achievements of the dissertation candidate. The abstract presents the content of the dissertation in a synthesized form.

Given the stated in this opinion and taking into account the presented dissertation work and scientific research I give confidently my positive assessment and recommend to the esteemed members of the Academic Board to award Mirela Durchova the educational and scientific degree “Doctor”.

22nd of August 2025

Accos. Prof. Gergana Padareva-Ilieva, PhD